

Посилання на статтю

Медведева О.М. Особливості малих інноваційних підприємств в аспекті управління проектами та концепції корпоративної соціальної відповідальності / О.М. Медведева, А.В. Євдокимова // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2009. - № 3 (31). - С. 120-130. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/31/09momksv.pdf>

УДК 005.8:005.591.6:005.936.3

О.М. Медведева, А.В. Євдокимова

ОСОБЛИВОСТІ МАЛИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В АСПЕКТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ТА КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Обґрунтовано доцільність виділення окремого класу проектів створення та експлуатації малих інноваційних підприємств (СЕ МІП). На основі розроблених моделей розкрито сутність взаємозв'язку проекту СЕ МІП та проекту сприяння створенню та експлуатації МІП як фактору процесу управління змістом останнього. Рис. 2, табл. 3, дж. 20.

Ключові слова: інновація, життєвий цикл малого інноваційного підприємства, проект створення та експлуатації МІП, проект сприяння створенню та експлуатації МІП, корпоративна культура, культурний контекст проекту, корпоративна соціальна відповідальність, управління змістом проекту.

Е.М. Медведева, А.В. Євдокимова

ОСОБЕННОСТИ МАЛЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В АСПЕКТЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ И КОНЦЕПЦИИ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Обоснована целесообразность выделения отдельного класса проектов создания и эксплуатации малых инновационных предприятий (СЭ МИП). На основе разработанных моделей раскрыта сущность взаимосвязи проектов СЭ МИП и проектов содействия созданию и эксплуатации МИП как фактора процесса управления содержанием последних. Рис. 2, табл. 3, ист. 19.

E.M. Medvedeva, A.V. Evdokimova

PECULARITIES OF THE SMALL INNOVATIVE COMPANY IN THE PROJECT MANAGEMENT AND CORPORATIVE SOCIAL RESPONSIBILITY CONCEPT ASPECT

Expedience to allocate separate class of projects devoted to creation and running small innovative company (the CE SIC project) is proved. Basing on developed models, the essence of interaction between the CE SIC project and the CE SIC providing project as a factor of the last one's scope management process is outlined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відомо, що одним із ключових елементів ринкових перетворень, актуальних сьогодні в Україні, виступає мале підприємництво. Досвід розвинутих країн в цьому свідчить, що саме суб'єкти малого підприємництва забезпечують виробництво переважно

долі ВВП (до 90-95%) [1]. Сьогодні світова економіка переживає так званий "бум" малого підприємництва. Він зумовлений поглибленням спеціалізації та децентралізації виробництва, зростанням ролі послуг в економіці, проведенням приватизації та зменшенням регулюючої ролі держави у деяких галузях, забезпеченням державою свободи підприємницької діяльності тощо. Найбільш мобільно та ефективно на ці зміни реагують саме малі підприємства, оскільки їм притаманні актуальні в цій ситуації характеристики: висока організаційно-функціональна гнучкість, високий рівень конкуренції, простота організації на основі безцехової структури, поєднання в одній особі співробітника кількох виробничо-управлінських функцій та інш.

В Україні також визнають визначальну роль малих підприємств у скорішому ефективному виходу з економічної кризи [2]. Статистичні дані також свідчать про тенденцію щорічного зростання кількості малих підприємств в країні [3]. Але в силу своєї специфіки мале підприємництво сьогодні потребує державної підтримки. На жаль, поки що прийняті в Україні нормативні документи, спрямовані на підтримку малого підприємництва [4], мають здебільшого декларативний характер. Фінансова допомога, яку фактично надають декілька державних та іноземних фондів, є досить мізерною і явно недостатньою. Сьогодні найбільш актуальним державним завданням є створення ефективного механізму підтримки та стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні, в якому фінансова підтримка – це лише одна із складових, причому не найбільш пріоритетна. А це, в свою чергу, зумовлює необхідність формування відповідної нової методології, яка повинна враховувати, що на відміну від розвинутих країн, основна роль національних малих підприємств не соціальна, а інноваційна. Тобто, малі підприємства, які створюються, повинні сьогодні орієнтуватись на забезпечення трансформування новацій (новинок) в інновації, на комерціалізацію науково-технічних розробок. Таким чином, вагома роль у розвитку національної економіки відводиться не просто малому підприємству, а саме малому інноваційному підприємству.

Світова практика свідчить, що мале інноваційне підприємство за своєю масовістю й динамізмом являє собою найбільш значущу складову інноваційної сфери розвинутих країн [4]. Малі інноваційні підприємства (МІП) є важливим елементом науково-дослідної системи, оскільки виступають пов'язуючою ланкою між наукою та виробництвом. Саме вони часто приймають на себе ризик при розробленні нових продуктів та технологій, перетворенні новітніх знань на товар.

Разом з тим, загально визнано також, що МІП сьогодні – найбільш уязвимий суб'єкт господарювання. Серед основних факторів, які перешкоджають розвитку малого підприємництва, прийнято називати такі: нерозвинутість інфраструктури (фінансової, виробничої, кадрової), нестача оборотних коштів (доступу до кредитів), невисокий попит з боку промислових підприємств. Створення МІП потребує великих первісних витрат, і впродовж 3-5-ти перших років воно повинно встати на ноги, або зникнути [5].

Узагальнено наведені характеристики МІП та порівняємо їх з характеристиками проектної діяльності (табл. 1).

Дані табл. 1 демонструють високий ступінь співпадіння характеристик за всіма порівняльними ознаками. З цього випливає такий висновок: умови діяльності МІП відповідають характеристикам умов проектної діяльності. А це зумовлює необхідність застосування до керування ними методології управління проектами. Але сьогодні нормативно-правової та теоретичної бази для цього явно недостатньо.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз характеристик умов діяльності МІП та діяльності з управління проектами

№	Порівняльна ознака	Характеристика умов діяльності з управління проектами	Характеристика умов діяльності МІП	Ступінь співпадіння характеристик
1	Умова появи	Необхідність задовольнити існуючу проблему споживачів інноваційними товарами/послугами	Необхідність забезпечення трансформування новацій (новітніх знань, науково-технічних розробок) на інновації	Високий

Продовження таблиці 1

2	Специфічність	Унікальність	Унікальні й неповторні умови ближнього і дальнього оточення МІП	Високий
		Тимчасовість	Тимчасовість життєвого циклу інноваційного продукту/продукції МІП (тривалість якого сьогодні постійно скорочується)	Високий
		Обмеженість ресурсів	Обмеженість оборотних коштів при великих первісних витратах на створення МІП	Високий
		Разовість	Конкретне МІП створюється для трансформування однієї конкретної новації на інновацію	Високий
		Ризикованість	Прийняття на себе ризиків, пов'язаних із комерціалізацією новацій	Високий

Про це свідчать проблеми, які традиційно виникають в практичній діяльності існуючих МІП. Проаналізуємо їх сутність на основі діяльнісного підходу [6]. Останній передбачає, що суб'єкт господарювання реалізує цілеспрямовану діяльність, здійснюючи послідовно шість головних функцій: інформаційну, планову, технологічну, персоналу, організаційну, управління). А виконання кожної головної функції передбачає здійснення таких самих шести функцій в тій самій послідовності. Результати аналізу наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз основних традиційних проблем МІП

Головні функції цілеспрямованої діяльності суб'єкта	Основні традиційні проблеми МІП	Ступінь забезпечення необхідної підтримки МІП
---	---------------------------------	---

господарювання		державними інноваційними структурами
Інформаційна	Нерозуміння сутності та специфіки дизайну технологічного продукту, технологічного аудиту, трансферу технологій, управління на основі якості, маркетингу технологічного продукту, управління нематеріальними активами тощо	Відсутній
Планова	Нерозуміння сутності та специфіки планування послідовності взаємозалежних подій для досягнення мети МІП, які в свою чергу реалізуються в унікальних неповторних умовах, ризикованості	Відсутній
Технологічна	Нерозуміння сутності та специфіки відбору технологій для досягнення мети МІП	Відсутній
Персоналу	Недостатня компетентність персоналу МІП	Відсутній

Продовження таблиці 2

Організаційна	Ускладнена система реєстрації, ліцензування й сертифікації продукції, узгодження документації з санітарно-епідемічною, пожежною та іншими службами, ускладнена система оподаткування. Нестача оборотних коштів, приміщень, обладнання робочих місць	Дуже низький Середній (дуже низький в період кризи)
Управління	Недостатня компетентність прийняття та реалізації управлінських рішень у фактичних ситуаціях, що складаються в діяльності МІП	Відсутній

Результати проведеного аналізу проблеми, які традиційно виникають в практичній діяльності існуючих МІП, дозволяють говорити про наступні тенденції та закономірності.

Сьогодні держава підтримує реалізацію виключно організаційної головної функції діяльності МІП. З цією метою в Україні створюються такі розповсюджені в світі форми інноваційних структур, як: технополіси, дослідницькі (наукові) парки, технологічні парки, промислові (грюндерські) парки, агротехнополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, інноваційні центри.

При цьому, переважна більшість всіх представлених в табл. 2 основних традиційних проблем пов'язані з реалізацією головної інформаційної функції діяльності МІП, а також інформаційними функціями виконання таких головних функцій діяльності МІП, як: планова, технологічна, персоналу, управління. Це доводить, що інформаційний аспект поряд із організаційним є найбільш актуальними в діяльності МІП, такими, що потребують зовнішньої підтримки з боку держави (всі інші аспекти МІП здатне забезпечити самостійно). Сьогодні частково інформаційну підтримку МІП надають громадські організації, приватні консалтингові фірми тощо.

Найбільш раціональним співвідношенням інформаційного та організаційного аспектів за принципом Парето має бути відповідно 20:80. Тоді для забезпечення 80% результату діяльності необхідно підтримувати МІП саме в інформаційному аспекті. Сьогодні ж складається ситуація, коли основна увага приділяється

підтримці організаційного аспекту, тим самим забезпечується тільки 20% результату діяльності МІП.

Аналіз останніх досліджень, в яких запропоновано рішення проблеми, і виділення невирішеної частини. Особливості діяльності МІП, зокрема, сутність, класифікація, термін та зміст життєвого циклу в аспекті загального менеджменту розглядається, наприклад, в роботах [7,8] та інш.

На підставі семантичного аналізу інтернет-ресурсів за методом частотно-рангового розподілу, слід зазначити, що МІП є популярним об'єктом дослідження зарубіжних авторів, в тому числі російських, і поки що дещо в меншому ступені – вітчизняних. Серед виявлених досліджень відсутні такі, в яких МІП та їх діяльність розглядається в аспекті методології управління проектами з використанням відповідної термінології.

Актуальність проблеми та відсутність відповідних досліджень і зумовили **мету статті**: виявити та описати особливості малих інноваційних підприємств в аспекті управління проектами.

Основна частина дослідження. Термін «мале інноваційне підприємство» є достатньо широко вживаним, але не має чіткого та однозначно визначення. На загальному рівні традиційно сутність МІП зводиться до наступного: мале підприємство, яке створюється для здійснення інноваційної діяльності, тобто діяльності з трансформації результатів наукових досліджень, науково-технічних розробок на: новий продукт, споживаний на ринку; новий технологічний процес, новий підхід до соціальних послуг, використаний у практичній діяльності суб'єктів господарювання [5].

На даному етапі дослідження достатньо прийняти таке розуміння МІП в якості робочого. Воно дозволяє виділити взаємопов'язані фактори, які визначають особливості МІП як суб'єкту господарювання. Такими факторами є:

- базовий фактор розрахунку фінансово-економічних показників діяльності підприємства;
- терміновість перспектив діяльності підприємства;
- наявність умов для реалізації стратегії розвитку підприємства;
- фази життєвого циклу підприємства.

Використовуючи наведені фактори в якості порівняльних ознак, проаналізуємо характеристики великих, середніх, малих та малих інноваційних підприємств з метою виявлення специфічних особливостей останніх (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз характеристик крупних, середніх, малих та малих інноваційних підприємств

№	Порівняльна ознака	Підприємства			
		великі	середні	малі	малі інноваційні
1	Базовий часовий фактор розрахунку фінансово-економічних показників діяльності підприємства	Залежно від стратегії розвитку		Термін стійкого попиту на продукцію	Термін конкурентоспроможності інновації
2	Терміновість перспектив діяльності підприємства	Довгостроковий	Середньостроковий	Короткостроковий	Короткостроковий
3	Ступінь жорсткості обмежень діяльності (часових, ресурсних, ринкових інш.)	Низький	Середній	Високий	Дуже високий
3	Наявність умов та потенціалу для	Наявні	Наявні	Відсутні	Відсутні

	реалізації стратегії розвитку підприємства				
4	Фази життєвого циклу підприємства	Створення	Створення	Створення	Створення
		Функціонування	Функціонування	Функціонування	Функціонування
		Розвиток	Розвиток (в т.ч. трансформація у велике)	Трансформація у середнє або ліквідація	Ліквідація
		Ліквідація	Ліквідація		

Проведений аналіз дає можливість виявити такі суттєві специфічні взаємопов'язані особливості МІП:

– термін життєвого циклу МІП визначається терміном конкурентоспроможності інновації як продукту його діяльності, який в сучасних умовах розвитку технологій характеризується стійкою тенденцією до скорочення. Як показано в роботі [9], якщо за період реалізації проекту інноваційність знижується більш, ніж на 50%, то його краще не починати, цим визначається як доцільність створення МІП, так і особливості його життєвого циклу;

– перебуваючи у жорстких (проектних) обмеженнях діяльності, МІП не має ані потенціалу, ані умов для реалізації стратегії розвитку;

– життєвий цикл МІП завжди завершується фазою ліквідації.

Виявляється певне протиріччя: з одного боку, раніше було доведено, що, діяльність МІП має характеристики проектної, але, з іншого боку - воно не має потенціалу та умов для реалізації розвитку як фази життєвого циклу підприємства.

Звідси випливає, що проектну діяльність МІП може здійснювати тільки на одній фазі життєвого циклу підприємства – фазі створення. Тому реалізацію цієї фази слід розглядати як проект. Роботи на інших фазах доцільно по можливості здійснювати як функціональну діяльність на принципах управління на основі якості [10]. Вона з фінансової точки зору є менш витратною, ніж проектна. В цьому полягає принципова відмінність розуміння діяльності МІП як суб'єкту господарювання від традиційного, яка базується на виявлених особливостях з позицій методології управління проектами.

Тоді мова іде про доцільність виділення окремого класу проектів – проектів створення та експлуатації МІП (СЕ МІП), сенс яких полягає у трансформуванні ідеї (моделі) МІП, яка базується на конкретній інноваційній ініціативі, на реальне, запущене в дію МІП. Специфіку цього класу проектів визначає сутність та ступінь інноваційності ідеї функціонування самого МІП, продукту або продукції його діяльності (в контексті визначення цих понять згідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» [11]).

Проект СЕ МІП по суті являє собою проект розвитку організації (). А він завжди супроводжується взаємопов'язаним з ним проектом сприяння процесам розвитку організації, у нашому випадку – проектом сприяння створення та експлуатації МІП (ССЕ МІП). Методологію та особливості таких проектів безвідносно до конкретного класу проектів досліджено в роботах [12-15] та інш. Вони зводяться до наступних положень.

Організація повинна бути готовою і спроможною реалізовувати проектну або проектно-орієнтовану діяльність. Інакше їй заздалегдть гарантований провал як самих проектів, так і використання продуктів реалізованих проектів (). Готовність організації до реалізації проектної діяльності вимірюють показником технологічної зрілості [16]. При цьому, об'єктом вимірювання технологічної зрілості є ніщо інше, ніж корпоративна культура.

В якості додаткового положення в сучасних умовах необхідно враховувати вимогу до наявності в корпоративній культурі складової, яка втілює корпоративну соціальну відповідальність бізнесу МІП [17,18].

Але для класу проектів СЕ МІП ці положення потребують коригування з точки зору наступних обмежень.

По-перше, в ситуації створення МІП слід говорити тільки про модель корпоративної культури, оскільки вона ще не сформована (стихийно, або інтуїтивно, або цілеспрямовано) остаточно. При цьому, модель корпоративної культури МІП повинна базуватись на елементах, які пов'язані з проектною діяльністю (проектна складова корпоративної культури). При її опису доцільно орієнтуватись на модель технологічної зрілості як одного з інструментів вимірювання корпоративної культури. Крім того модель корпоративної культури повинна містити елементи, пов'язані з функціональною діяльністю МІП (функціональна складова корпоративної культури).

По-друге, модель корпоративної культури повинна базуватись на елементах культурного середовища тих особистостей, які ініціюють проект СЕ МІП, будуть управляти його реалізацією, а також управляти діяльністю МІП на фазах функціонування та утилізації.

По-третє, з моделлю корпоративної культури МІП тісно пов'язаний культурний контекст проекту СЕ МІП, який також вимірюється показниками технологічної зрілості. При цьому, значення як показників культурного контексту, так і вибраний рівень показників моделі технологічної зрілості являють собою найбільш раціональні для успіху проекту СЕ МІП. Тобто вони є еталонними по відношенню до фактичних значень відповідних показників корпоративної культури.

Результат порівняння значень технологічної зрілості еталонної моделі та фактичного стану дає можливість виявити необхідність зміни фактичного стану в сторону еталонного, а також ступінь необхідних змін.

Результат порівняння культурного контексту проекту СЕ МІП та проектною складовою корпоративної культури дає підстави виявити, що саме в корпоративній культурі змінити в напрямку її наближення до культурного контексту проекту або навпаки.

Роботи з формалізації та порівняння культурного контексту проекту та корпоративної культури здійснюються на фазі ініціалізації проекту ССЕ МІП, як описано в [19]. Мета цього проекту полягає у трансформації моделі корпоративної культури в напрямку максимального наближення до культурного контексту проекту СЕ МІП, або навпаки. Це дасть можливість створити найбільш сприятливі умови для успішної реалізації проекту СЕ МІП.

Результат виконання наведених робіт на фазі ініціалізації проекту ССЕ МІП визначає зміст робіт на всіх інших фазах проекту - розроблення, реалізації, закриття.

Найбільш актуальна область управління проектом ССЕ МІП – це управління змістом. Якість, результативність та ефективність управління змістом створює передумови для якісного, результативного та ефективного управління якістю, вартістю, часом та іншими процесами управління проектом.

Процес управління змістом проекту ССЕ МІП відрізняється тим, що на етапі планування він значною мірою є невизначеним, «відкритим». Це зумовлює ітераційну деталізацію найбільш загальних робочих областей проекту. Порядок та сутність такої ітераційної деталізації визначаються, перш за все, специфікою проекту СЕ МІП (зокрема, специфікою його продукту), потенційною можливістю зближення корпоративної культури з культурним контекстом проекту і наявністю мотиваційних чинників до цього.

Модель взаємозв'язку розгляданих показників проекту СЕ МІП та проекту ССЕ МІП (культурного контексту проекту СЕ МІП, корпоративної культури, технологічної зрілості, процесом управління змістом проекту ССЕ МІП) представлено на рис. 1. Вона враховує той факт, що велике значення для опору зовнішнього середовища, природного для будь-яких зрушень, є наявність іміджу МІП як корпоративно-соціально відповідального бізнесу. Про це свідчить великий досвід розвинутих країн та національних бізнесів, який довів, що нарощування корпоративної соціальної активності є інструментом зниження трьох основних драйверів, які впливають на ефективність та проблему бізнесу [17, с.17].

Розглянемо закономірності взаємодії проекту СЕ МІП та проекту ССЕ МІП протягом життєвого циклу МІП, використовуючи запропоновану модель (рис. 2).

Якщо розподілити тривалість фаз життєвого циклу МІП за принципом Парето, то найбільш раціональним є співвідношення 20%:76%:4% для фаз створення, функціонування та ліквідації МІП відповідно. Результативність та ефективність проектної діяльності МІП на фазі створення визначають 80% результату існування МІП протягом всього життєвого циклу. Від ступеня інноваційності продукту або продукції МІП буде залежати, як довго інноваційність буде залишатись актуальною, конкурентоспроможною. Залежно від цього буде змінюватись кут $\angle acb$, а також довжина відрізка ab на рис. 2а. Відповідно до моделі, проектна діяльність на фазі функціонування МІП буде продовжуватись в межах трикутника abc .

Рис. 1. Модель взаємозв'язку корпоративної культури та культурного контексту проекту в рамках проекту сприяння створенню МІП

Тривалість фази ліквідації МІП повинна бути мінімальною, по можливості наближуватись до нуля. Але в сучасних умовах діяльності МІП вона складає приблизно 20% від тривалості фази його створення.

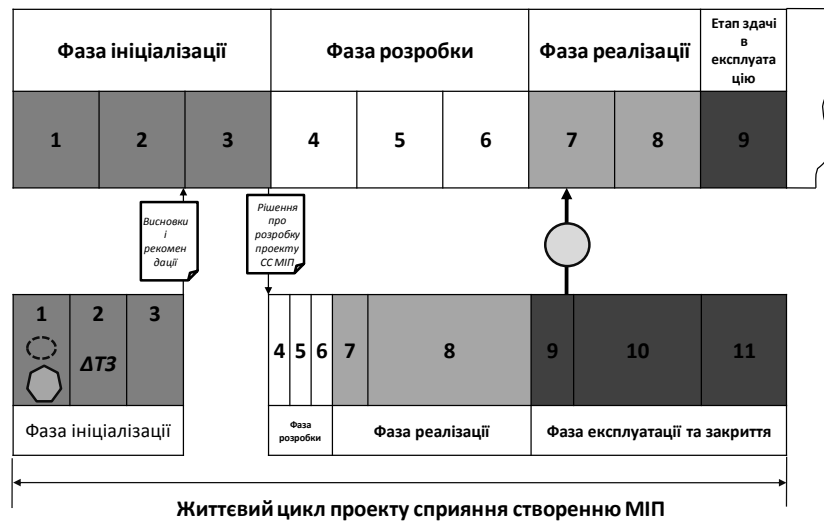
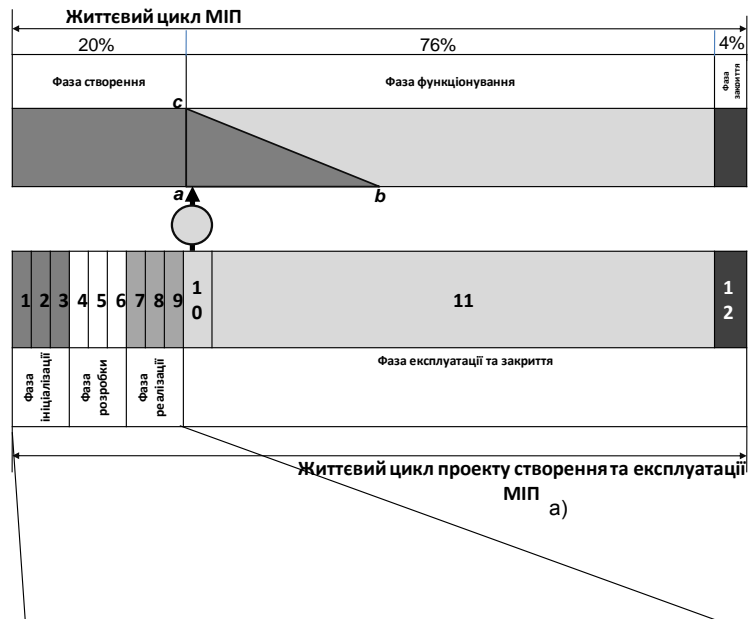
Як показано на рис. 2а, фази ініціалізації, розробки та реалізації, а також етап задачі продукту проекту на фазі закриття проекту СЕ МІП повинні бути здійснені протягом фази створення МІП. По завершенню фази реалізації з'явиться продукт проекту СЕ МІП – реальне МІП, а по завершенню етапу задачі продукту проекту – МІП буде запущене в дію і почне приносити очікуваний результат (цінність) для зацікавлених сторін. Останні два етапи фази

завершення проекту СЕ МІП будуть тривати до завершення життєвого циклу МІП, при цьому етап утилізації та закриття проекту збігається в часі з фазою ліквідації МІП.

У тісному зв'язку з проектом створення МІП знаходиться проект ССЕ МІП (рис.2б). Так, продуктом фази ініціалізації проекту ССЕ МІП є інформація для прийняття рішення про можливість і доцільність трансформації моделі корпоративної культури в напрямку її максимального наближення до культурного контексту проекту СЕ МІП. Тобто, ця інформація є вхідною для реалізації етапу підготовки оцінного заключення проекту СЕ МІП. Саме цим визначається необхідність завершення фази ініціалізації проекту ССЕ МІП до моменту початку етапу підготовки оцінного заключення проекту СЕ МІП. І тільки по завершенню цього етапу може початись фаза розробки проекту ССЕ МІП.

На момент початку фази реалізації проекту СЕ МІП повинні завершитись фази розробки та реалізації проекту ССЕ МІП. Зважаючи на те, що формування або трансформація корпоративної культури потребує досить багато часу, тривалість фази розробки проекту ССЕ МІП повинна бути мінімальною.

б)

Рис. 2. Модель взаємодії проекту СЕ МІП та проекту СС МІП протягом життєвого циклу МІП

а) співвідношення життєвих циклів МІП та проекту СЕ МІП;

б) співвідношення життєвих циклів проекту СЕ МІП та проекту СС МІП.

1,2,3...11 – етапи життєвого циклу проекту: розробки концепції; техніко-економічного дослідження та бізнес-планування; підготовки оцінного висновку; планування; проведення тендерних торгів; укладання контрактів; формування організаційної структури управління проектом; моніторингу; здачі в експлуатацію продукту проекту; експлуатації продукту проекту; утилізації продукту проекту.

На початку етапу формування організаційної структури управління проектом СЕ МІП одержаний продукт проекту ССЕ МІП (ефективну корпоративну культуру МІП) буде здано в експлуатацію, а, починаючи з етапу реалізації проекту СЕ МІП, цей продукт почне приносити ефект (цінність) для зацікавлених сторін.

Аналізуючи взаємозв'язки між проектом СЕ МІП та проектом ССЕ МІП протягом життєвого циклу МІП, можна зробити такі основні висновки.

По-перше, сутність та якість продукту й результату проекту СЕ МІП визначають сутність та якість продукту й результату проекту ССЕ МІП. При цьому, продукт фази ініціалізації проекту ССЕ МІП визначає можливість і доцільність подальшої розробки проекту СЕ МІП.

По-друге, культурний контекст проекту СЕ МІП визначає еталонне значення проектної складової корпоративної культури МІП та показника технологічної зрілості. Різниця між значеннями технологічної зрілості еталонної та технологічної зрілості фактичної, культурного контексту та корпоративної культури визначає сутність і специфіку процесу управління змістом проекту ССЕ МІП.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

На основі аналізу специфіки діяльності МІП з позицій методології управління проектами:

– доведено, що МІП реалізує проектну діяльність на фазі створення і функціональну діяльність на принципах управління на основі якості – на фазах функціонування та ліквідації;

– обґрунтовано доцільність виділення окремого класу проектів – проектів СЕ МІП, сенс яких полягає у трансформуванні ідеї МІП, яка базується на конкретній інноваційній ініціативі, у реальне, працююче МІП;

– розроблено концептуальну модель взаємодії проекту СЕ МІП та проекту ССЕ МІП протягом життєвого циклу МІП, яка закономірно взаємопов'язує продукти етапів та фаз вказаних проектів протягом життєвого циклу МІП. Це дозволило виявити:

1) закономірну послідовність та тривалість етапів і фаз проектів;

2) взаємозв'язок продуктів і результатів проектів;

3) взаємозв'язок показників продуктів і результатів проектів;

4) сутність впливу взаємопов'язаних проекту СЕ МІП та проекту ССЕ МІП на сутність та специфіку процесу управління змістом проекту ССЕ МІП.

Отримання результатів дослідження дозволяє на даному етапі продовжити подальше уточнення специфічних закономірностей управління взаємопов'язаними проектами СЕ МІП та ССЕ МІП.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булах Т.М. Аспекти регіонального розвитку підприємництва в країнах із ринковою економікою / Т.М. Булах // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 3. – С. 137-143.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art>.
3. Виговська В.В. Малий бізнес України: сучасний стан і тенденції розвитку / В.В. Виговська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – с. 59-64.
4. Бабець І. Г. Обґрунтування напрямів розвитку інноваційного підприємництва з урахуванням світового досвіду: аналітична записка до секретаріату президента України / І.Г. Бабець, Ю.В. Полякова, О.А. Мокій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://niss.lviv.ua/analytics/65.htm>.
5. Ломова В.В. Инновации и малый бизнес: точки соприкосновения / В.В. Ломова // Ломоносовские чтения 2004 г. Сборник статей аспирантов Россия и социальные

- изменения в современном мире. Том №3. Секция социологии организаций и менеджмента. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.socio.msu.ru/library>.
6. Павлов К. ABC Букварь предпринимателя, руководителя и всякого лица, действующего в направлении реализации любой цели / К. Павлов. – М.: PMFS System of Management Co. – 142 с.
  7. Жизненный цикл малого предприятия. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.liberal.ru/articles/cat/2399>.
  8. Федик М.О. Інноваційне підприємництво в Україні та роль малого бізнесу в його забезпеченні / М.О. Федик, А.В. Кругляноко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/fedik-mo-kruglyanko-av-innovatsiyne-pidpriemnitstvo-v-ukrayini-ta-rol-malogo-biznesu-v-yogo-zabezpechenni>.
  9. Рач В.А. Проектная деятельность в условиях глобализации и экономики знаний / В.А. Рач // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2004. – № 2 (10). – С.55-62.
  10. ДСТУ ISO 9000:2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. – К.: Держстандарт України. – 2001. – 27 с.
  11. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV // <http://zakon.rada.gov.ua>.
  12. Медведєва О.М. Корпоративна культура як об'єкт впливу проектів сприяння процесам розвитку організації / О.М. Медведєва // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2008. – № 2 (26). – С.57-65.
  13. Медведєва О.М. Корпоративна культура та культурний контекст проекту розвитку організації. Частина 1. Основні визначення / О.М. Медведєва // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2008. – №3(27). – С.96-103.
  14. Медведєва О.М. Корпоративна культура та культурний контекст проекту розвитку організації. Частина 2. Концептуальні моделі взаємодії / О.М. Медведєва // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2008. – №4(28). – С.79-87.
  15. Медведєва О.М. Корпоративна культура та культурний контекст проекту розвитку організації. Частина 3. Модель представлення культурного контексту проекту в компонентах корпоративної культури / О.М. Медведєва // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2009. – №1(29). – С.17-27.
  16. Рач В.А. Моделювання компетентнісного управління розвитком суб'єктів господарювання з використанням категорії «проектний потенціал» / В.А. Рач, О.М. Медведєва, О.В. Россошанська // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2008. – № 1(25). – С.156-163.
  17. Вайзер Дж. Беседы с неверующими в пользу социальных инноваций / Джон Вайзер, Саймон Задек: [пер. с англ.]. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2009. – 341 с.
  18. Практики КСВ в Україні; під ред. Саприкіної М.А.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2009. – 133 с.
  19. Медведєва О.М. Корпоративна культура та культурний контекст проекту розвитку організації. Частина 4. Методологічні положення моделювання проектів сприяння процесам розвитку організації / О.М. Медведєва // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2009. – №2(30). – С.45-51.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2009 р.